

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор
на пів року . . . 10 кор
на чверть року . . . 5 кор
на місяць . . . 1.70 кор

За границею.

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирешай очі і душу ми вирішай, а не більшою молодістю віра не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових писем М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня
крім неділі і руских свят
о 5½ год. пополудни.

Редакція, адміністрація і
експедиція «Руслана» від ч. і.
п. Домбровського (Хорунжину). Ек-
спедиція місцева в Агенції Со-
коловського в пасажі Гавсманна.

Рукописи зворотять ся лише
на попереднє застереження. —
Рекламації необчотані вільні
від порту. — Оголошеня зви-
чайні приймають ся по ціні
20 с. від стрічки, а в «Наді-
сланім» 40 с. від стрічки. По-
дяки і приватні донесеня по
30 с. від стрічки.

Річ міністра-президента д-ра Кербера.

(X) При кожодчаснім відкриттю нової сесії державної ради виголошує міністер-президент д-р Кербер промову, котра в дійсності заступає місце престольної річі і містить в собі справдешню програму, яку правительство витичує державній раді для обоюсторонньої роботи. І сим разом не уступає річ д-ра Кербера, виголошена дня 17. листопада с. р. всім попереднім, а хоч на перший погляд здавало ся, що інсбруцкі події висунули ся в ній на перше місце, однак при ближшій розгляді находимо і в теперішній промові багато вельми важних доказів з одного боку шильної праці по міністерствах підчас літньої перерви парламентарної, а з другого боку далекосяглих замірів керманіча австрійської політики. Ціла вязанка вельми важних і поступових законів опинила ся на посольських лавках, а колиб державна рада лише дещо з того поладила, сповнилаб уже велику задачу. Однак жаль, що державна рада не може видобути ся з безнастанних національно-політичних спорів і на се зуживає всі свої сили а не має часу і змислу для далекосяглих соціально-політичних реформ, так конечних серед нинішних відносин державних. Наколи ще в останній хвилі послі не отямлять ся в своїй партійній заїлості, все те попаде в архів.

Начерки законів, які міністер-президент приготував для державної ради, є переважно економічної основи, а іменно закон для товариств з обмеженою поручкою про вписи в торгові і товариські списи, закон про чеки, котрий має улекшити грошовий оборот, закон про відшкодованє несправедливо задержаних у слідчій вязниці, закон про одвічальність і від-

шкодованє за шкоди заподіяні самоходами, закон для охорони виселенців, новий закон промисловий і інші.

Окрім того заповів д-р Кербер, що підготовляє реформу політичної управи, позаяк дотеперішня управа ґрунтує ся головню на застарілих улажденнях, котрі вимагають конечної перебудови. До тогож витворила ся протягом часу далекосягла автономічна управа, котра викликає чималу путаницю. З правительственным начерком сеї реформи дістане палата основну студию про недостачі теперішньої політичної управи, але при тім будуть також вказані хиби автономічної господарки, хоч правительство не думає тим якнебудь змагати до вкорочення автономічної управи, а бажає довести лише до упрощення і строгої предметовости в урядованю.

Д-р Кербер заповів також внесенє закону про обезпеченє на старість і відкаліцтва, котрий буде також в собі містити обезпеченє в неугах і пригодах, щоби тим способом поправити долю старців, немічних і калік. Є се отже в цілім того слова значіню закон великої ваги соціально-політичної. Тепер ще однак має правительство в тих справах засягнути гадки дотичних корпорацій, розважити фінансове положенє держави і положенє перетяженого промислу і хліборобства, а також спроможність обезпечуваних. Тими законами наміряє правительство подати обезпеченє проти голодованя широких верств сусільности і проти жебранини і приспирити справедливу винагороду за довершену роботу на случай неспроможности до праці.

На останку пригадав д-р Кербер посольській палаті, що она має обовязок подбати про спосібне до розвитку хліборобске господарство, про, змагаючий до поступу промисл і торговлю,

котра бажає ширшого розвитку. Німеччина в тім напрямі випередила Австро-Угорщину і підготовила торговий договір, а також Росія мимо тяжкої війни не занедбує управильнити свої торгові відносини з заграницею. Тимто і Австрія повинна чим скорше довести до цловоторгового союзу з Угорщиною, бо се є основа для економічного розвитку обох половиць монархії. Єствованє монархії є непевне, наколи перерве ся сей цловоторговий союз, а хоч не одно проти сего союзу можна закинути, всеж таки відповідає він інтересам обидвох частий державних і становить силу обидвох, а она упаде, скоро перерве ся сей союз. Тимто міністер-президент положив головну вагу на довершенє цловотарифи, котра обезпечує красву продукцію. А так само вказав д-р Кербер на конечну потребу торгових договорів, щоби наша монархія не була відокремлена. Отже година рішеня вибила і державна рада повинна забрати ся до хосенної роботи.

Чи сему бажаню і домаганю і правительства і всего населеня вдоволить державна рада, трудно ще тепер сказати. В сій хвилі ведуть ся ще переговори між правительством а німецькою четвернею, польске Коло і католицкий центр та ческа шляхта також із свого боку все можливе зробиють для уздоровленя парламенту. Молодочехи також вправді не сказали нічо рішучого, чи відступлять від обструкції, але з всіх познач можна здогадувати ся, що раді би видобути ся з дотеперішнього положеня, а ческий нарід одобрило би сей зворот. Положенє не є ще отже безнадійне і безвиглядне.

Письменська спадщина бл. п. Костя Горбала

подає Ол. Барвінський.

Відчит К. Горбала про М. Шашкевича*).

(Конець).

Щож могло бути в Галичині. «Województwa ruskie». — Чи не натуральніший і чи не більший упадок? — Духовенство — про шляхту нічого казати — міста могли піднятися та руского селянства не стало. Отак оден люд — той зберіг мову — той держав ся церкви рускої... звичай, обичай. Але без світла науки, без проводу розумного упадав чимраз низше. — Все, що здоймилось понад масу — покидало єї.

— Переходило в чужі табори, винародовлялось. Колиб так мало дальше іти, само собою розумієсь, що народ руский уважалиб тільки яко німину — інвентар, призначений на услуги другим — сильнішим. І інакше бути не може. Щоби народ з тої ролі покірливости — служби другим виїшов — мусить прийти до свідомости своїх прав, бо об обовязках не дадуть му другі забути — мусить пізнати себе, свої сили і немочі, світ і людей, з котрими уживаєсь, борєсь, дружить ся... Освідомленє найширших

верстов народа се поклик іменно найновіших наших часів... Найрозумніші, найчесніші світочі сучасних нам народів положили сей поклик за найсвятішу задачу свого життя... Але поклик той буде голосом вопіючого в пустині, наколи не зрозуміють кардинальної правди, що освідомленє народа можливе тільки на основі в духу народнім націоналізм. А до прикмет націоналізм не тільки ноша — звичай, обичай — але і то головню мова народна! Томуж і величаємо М. Ш., що він сю простонародну мужицку мову звеличав — підоймаючи єї до достоїнства мови літературної.

Мар. Шашкевич родив ся в році 1811. в Золочівщині. Про початкові єго науки хіба те сказати, що сказано вже нераз про других наших письменників. Нині може і повинна нас заняти більше єго доля в вищих школах. Если на кім, то на Маркиянєві осуцілась народня поговорка: «Руска доля — чорна доля». Молодий, єго палкий дух рвав ся до науки — як утомлений жарою подорожний прагне свою жажду при холоднім жерелі угасити. Припало Маркиянєві жити в часах, коли то під проводом світлич Чехів почали слабші народности славянські відживати — і наново своє народнє слово — свої питомі літератури рости.

Від кількох — кільканадцяти літ прокида-

лись брошури, ба і обємисті праці научні про мову-літератури, народи славянські. Піднявсь учений говор в далеких сторонах Славянщини — не диво, що тим гомовом залунало і на дальшій сході — в нашій Галичині, залунало і в серці Маркиянєві — і загірло єго до найкрасшого — найблагороднішого труду — труду над просвіщенєм свого народу. Спомянути в тих обскурантних часах і обставинах про недолу — неволю темноти народа, пригадати єму єго слово і кроваву бувальщину, вказати на дорогу, на котрій він єдино при світлі науки красної долі шукати мав би — се була гадка-ідея, дійсно Прометєя достоїна! І Маркиянєв явивсь нам вторим Прометєєм. Він зажег світоч любови братньої, добра, правди і волі, він показав — що найвільнішою, найбільш пекучою задачею було (а се і нині єсть!) класти нові основи під нову будову життя народного — а при будові тій опертись єдино на спадщину — яка схоронилась по дідах-прадідах під солом'яною стріхою, іменно на живій простій мові і пісні народній. Если правда, що в мові, в пісні народній чутно якийсь — не кождому зрозумілий голос гєнія народного; если правда, що в пісні, наче в морє, виливає народ цілими віками свою журбу-печаль, своє горе, свою радість, свої бажаня і надію, то Маркиянєв дослухавсь того голосу — уга-

Рентові хутори

(Бесіда п. д-ра Олесницького, виголошена в галицькій соймі для 29. жовтня 1904 р. при загальній дискусії над законом о рентових хуторах).

(Дальше).

В актах виділу кравого маємо дуже цікавий документ в тій справі — письмо міністерства рільництва з 1901 р., зложене до ч. 16.270 з 1901 р., в котрім се міністерство подає свої замітки що до проєкту закона, який був ухвалений 1901 р., і зовсім не ріжнить ся від генерального проєкту. В тім письмі, в уступі »Bemerkungen allgemeiner Natur« сказано: »Entwurf enthält... Beschränkung der Freitheilbarkeit, die zeitlich-Unteilbarkeit des Rentengutes bildet aber keinen Schutz gegen die Gefahren, die sich aus der Anwendung der allgemeinen Bestimmungen des Erbrechtes für den wirtschaftlichen Bestand des Gutsübernehmers ergeben können«.

Аграрні законодавства інших країв Австрії, котрі стремлять до тої самої цілі, яку отсей проєкт має на оці, забезпечують удержане рентової оселі в той спосіб, що вводять відповідну реформу права спадкового, іменно вводять інституцію т. зв. діничного переємства (Anerbengericht), котра властителя рентового господарства забезпечує, що він на случай смерті лиш одному полишить свою оселю, отже удержити ся на ній лиш оден наслідник, — і дають відповідні пільги, щоб той Anerbe міг утриматись на тім господарстві. На тім становищі стоїть закон рамовий з 1. цвітня 1889 р. і одинокий в рамках того закона ухвалений в Австрії закон каринтський з 16. вересня 1903.

Я не є прихильником Anerbengericht-у диятого, бо він страшенно кривдить інших співспадкоємців, але мушу признати, що коли вже йде о те, аби оселі рентові удержати, забезпечити їх існування, то се Anerbengericht дійсно забезпечує ненарушимість рентової оселі, коли тимчасом отсей закон — мені здаєсь, п. справоздавець згодить ся зі мною — не лишень є положивною мірою в тім згляді, але і є зовсім недостаточний. Прецінь навіть пруский закон рентовий, котрий ви взяли за первозір і за основу свого проєкту, законно узнає право переводства, бо в 1886 р. ввів т. зв. Zwangsanerbengericht і лише тим чином запобігає конечности дальшого ділення і гарантує ненарушимість тревалости рентових осель.

Против того можна піднести тут оден заміт, ви моглиб, панове, сказати: »Добре, але прецінь той господар зрозуміє, що рентова оселя добродійство для него, і потрафить запобігти в той спосіб, що зробить тестамент і там запише найліпшому синові, і так не лиш оселі, але навіть сама ідея тих осель буде діничною«. — Оно дуже красне, але я вам, панове, гарантую і викажу, що так, як тепер річ стоїть, справа — чи без тестаменту чи з тестаментом рішучо не дасть ся перевести і удержати.

Інші аграрні законодавства дають Anerbe тому, котрий має право до діничних осель і для дав горячим серцем — і основи під обновлене життя народу поставив — дасть Бог — тревалі. Зерно Маркином засіяне розростаєсь, плоди, які вже нині бачимо, суть свідомством неспожитої сили не нашої — не тої горстки інтелігенції, котра вже нераз народу віддуралась — і ще нераз віддуратись може, але свідчать вони о живности того народа, котрий Маркиан так щиро пригорнув до свого серця, свідчать о тій нині для нас ще не зовсім понятній силі, що той народ, мимо тяжких невзгодів, мимо руйн і татарських і инчих... не запропастив ся — не знидів — але ж! вже нині проголошує несміло: єсь м — а скоро просвітить ся — коли освідомить ся в своїй силі — провозгласить во »всеуслишаніє« — єсь м — і доки хліба не бракне — буду!

Єсть люде, що кажуть: Се пуста робота, що література руска на ніщо не придасть ся, що за пізно... що Русь одно і те саме...

Ми не виспіваємо красшої долі — мусямо випрацювати, вибороти, чим з більшим трудом, тим більша ціна здобутка, жертв...

котрого закон знає розмаїті пільги. І так після закона рамового, коли той Anerbe обнимає посідане, не переводить ся детаксація предметів спадку окремо, лиш множить ся катастральний дохід, та се є велика пільга. Дальшою важною пільгою є, що аж по трех роках мають співнаслідники право домагати ся сплати своїх найок. Пруский закон іде ще дальше, бо на випадок, коли такий Anerbe не має чим сплатити інших спадкоємців, признає ему дальший окремих кредит, т. зв. »Erbabfindungsrente«.

Звертаю Вашу увагу, що й Ви відчували велику недокладність законодавства в сій точці: замічав се і референт в р. 1901, та в проєкті з р. 1901 маємо між иншим також резолюції з зазивом до кравого виділу і до правительства, щоб обдумати спосіб, як би той дінич міг сплатити інших спадкоємців. Очевидно і кравий виділ і правительство не можуть видумати сего, і диятого є се Ахілевою п'ятою в тім нашій законі. У нас той Anerbe не має ніяких пільг і диятого трудно буде ему удержати ся. Бо передоєм не будуть ему таксувати після катастрального доходу, а будуть таксувати кожду річ окремо після її реальної вартости, буде він муєв сплачувати спадкоємців, бо інакше будуть они его позивати о легітиму, о часть обовязкову, і то на підставі реальної вартости. А відтак той властитель оселі возьме гроші на сплату інших спадкоємців? Він кредиту не має, кредиту гіпотечного не дістане, бо на его господарстві тяжить рента і рентова комісія на дальше обтяжене ґрунту не дозволить. Але припустім навіть, що рентова комісія дасть позволене, то й так ніхто на таку посілість не дасть позички. Банк гіпотечної позички не дасть тому, котрого ґрунт обтяжений до трех четвертин. А коли би банк навіть і дав позичку, то сплачувати її попри ренті буде попросту неможливо. Як у нас виглядає приватний кредит і що він значить, се, панове, знаєте дуже добре. Се значить знов положити хрестик на цілу оселю.

А коли би тому господареві удало ся, добувши всіх сил, сплатити всіх спадкоємців і утримати ся на тій рілі, то чим, він тогді буде, маючи платити і ренту і евентуальні дальші позички? Він буде не господарем, а попросту робітником, адміністратором буде поправді glebae adscriptus. І се, мої, панове, буде поміч не до економічного життя, а до економічної смерті. Отсе одна сторона медалю: а друга — се питає, що стане ся з тими иншими спадкоємцями. Конечною консеквенцією удержання рентових осель є неподільність, котра має тревати 52. зглядно 56 літ, — неподільність, котра має обняти два покоління, два покоління видічені, бо усунені з господарства. Деж подіють ся ті люди? Возьмуть за свою часть обовязкову сплату. Сплата буде очевидно невелика; а хоч би була і найбільша, то »грін круглий« і розкотить ся. Наш селянин навіть не уміє орудувати грошем він не має і не знає способу ужиткувати гроший. У нас нема промислу і торговлі, де наш селянин міг би знайти заробок. Тепер навіть до школи дуже трудно селянинові дістати ся, бо через заведенє двох типів народних шкіл селянська дитина не легко перейти може з сільської школи до мійської. Отже що лишає ся такому чоловікови? На яку будучність ми его сказуємо?

Отсе з огляду економічного і соціального; а з етичного? Коли на рентових оселях в разі смерті рентового господаря буде сплачувати ся спадкоємців, то се стане тяжким каменем незгоди в рентових родинах. Тепер земля є найвисшим ідеалом нашого селянина, найбільшим его добром, цілю его праці і всіх заходів. Колиж він змалку має знати, що на тій землі не він має остати, а инший, щасливіший, то і се не причинить ся до згоди ані до плекания родивних чеснот в родинах, сказаних на те, щоб рознасти ся. І я дуже бою ся наслідків, які з етичного огляду можуть, ба й мусять вийти з такого стану річи. Тих наслідків не зрівноважили би навіть економічні користи, коли би справді дали ся які осягнути.

А щож казати про небезпеченство, яке грозить від витворювання цілих громад безземельного пролетаріату? Через викиненє селянина знід селянської стріхи, через відорванє его від землі зробите, що рільний робітник буде на

якийсь час дешевший; але на сю користь нехай ніхто не лакомить ся, бо небезпеченство є більше ніж користь. Диятого не дивуйте ся, що наше селянство повстає против сего проєкту. І не є се штучна агітація. Наше селянство дуже добре видити і відчуває своїм самозаховуючим інстинктом та диятого протестує против сего проєкту. Там, де наше селянство не підозріває для себе шкоди, там оно ніколи не противить ся реформам; доказ маєте на райфайзенівських касах, котрим ваші селяни не противили ся, бо бачили в них корисні економічні інституції. Але тут цілком що иншого. Тут селянство дуже добре знає, що ему грозить, і диятого его протести є природні і оправдані.

І прочім не лиш практика але й теория, наука, промовляє против твореня рентових осель. В остатних часах професор економії др. Філіповіч в »Grundriss der politischen Oekonomie« виражає ся некорисно о твореню рентових осель і каже, що зі становища науки неможливо навіть дискутувати о закладаню рентових осель. І з тим напрямом науки, з тими поглядами, які панують серед нашої суспільности, повинно на мою гадку законодавство числити ся. Накидає ся інституцію проти волі тих, котрим она має служити! А се не повинно бути задачею жадної рациональної політики.

А впрочім, панове, не лиш руске селянство в Галичині, не лиш ми опираємось сему проєктові. То само бачимо і в инших соймах, де внесено проєкти кравих законів на основі рамового закона з 1886 р. Погляньмо, що там стало ся, як там поводило ся селянське населенє.

В соймі Низшої Австрії в 1895 р., коли внесено там проєкт рамового закона, заявили репрезентанти селянства, що обмеженя, впливаючі з проєкту закона, уважають великим тягаром та що они згодять ся на той проєкт тільки тоді, коли від правительства дістануть увільненє від служби військової і увільненє від переносенє власности дотичних ґрунтів, котрі мають творити рентову оселю. Очевидна річ, що проєкт упав.

В Висній Австрії усунено 1897 р. такий проєкт з дневного порядку так само лиш на жаданє представителів селянства.

В Сольногороді в 1895 р. репрезентанти селянства пішли ще дальше, бо зажадали так самож в Низшій Австрії, щоб їм за те дати увільненє від служби військової і увільненє від переносної належитости, а до того ще, щоб в законі була постанова, що властителям більших посілістей не вільно купувати оселі рентових.

В Чехах 1902 р. поставлено такий проєкт в соймі, а хоч той проєкт ішов навіть дальше, ніж закон рамовий, бо давав Anerbe сплату співспадкоємців не протягом трох але п'ятох літ, та й хоч був припоручуваний до прийнятя, — представителі селянства узнали его невідповідним для інтересів селянських і для того не уринуто его.

Так само сойм в Стырії і сойм в Шлеску 1896 р. відкинули такий проєкт.

Отже я не знаю, чи ми їздили туда агітувати, чи там була подібна агітація, але то факт, що ні в однім з тих країв не узнано за добре ухвалити подібні закони на таких основах.

Але з сеї історії виходить ще друга знаменна річ: о судьбі дотичних внесень і проєктів закона рішив у тих країв коронних не хто инший, як лиш репрезентанти селянства, а сойми ставали на становищі, що коли репрезентанти селянства не уважають сего за добре, то того beneficium ухвалити не треба. Beneficia non obtinentur. І певно в неоднім соймі представителі инших курій мали більшість, яка могла би селянських послів змайоризувати, а однакож уважали за річ справедливу числити ся з їх голосом і на нїм полягати.

Вже вчера пос. др. Могильницький, що перший промовляв против сего проєкту, зробив важний на мій погляд заміт, указуючи на брак законодатної компетенції сойму. Правда, що кравий виділ старає ся успокоїти нас і каже в справозданю, що має санкцію закона запевнену, коли ухвалимо его, не змінюючи в проєкті ані одної букви. І я вірю кравому виділові; всеж таки бачу, що становище правительства в сій справі було всіляке і всіляко зміняло ся в міру змінюючих ся політичних конюктур, та думаю

що ті конюнктури не можуть мати впливу на справу компетенції, і уважаю звіт д-ра Могильницького за оправданий.

(Дальше буде.)

Політичний перегляд.

На Угорщині ситуація все ще непевна в наслідок насильної агітації опозиційного стороництва. Деякі члени виступили з правительственного, ліберального стороництва, стероризовані енергічною опозицією, деякі поклали зовсім мандати, як Кольман Сель, б. президент міністрів, який причини свого кроку хоче пояснити в отвертій листі до виборців. Але мимо того видко корисний зворот в загальній опінії для рішучого і енергічного виступлення гр. Тиси в цілі привернення упорядкованих, парламентарних відносин в угорській соймі. І так виборці місцевости Бач Бурок ухвалили серед великої овації висказати гр. Тисови найгорячішу симпатію за його успішну акцію против парламентарної анархії. В адресі, яку вишлють до Тиси, знаходять ся для него найвищі слова признання. Адреса називає его правдивим героєм народа, який зложив докази нечуваної відваги, щирости і енергії. Вкінці адреса запевнює, що більша часть угорського народа стоїть по стороні Тиси.

Польська преса має тепер клопіт з пивом, яке наварила, а яке приходить ся тепер випивати самій. Некорисний для російського оружя початок війни був немов єї триумфом, а Японців вважала немов союзною армією, яка має підорвати російську силу на Сході на те, щоб на заході воскресла Польща. Ширений ріжними явними і тайними дорогами такий настрій використали для себе ті партії, що вельо мають до зискання, а нічо до страчення, отже соціалісти і вшехволяки. Соціалісти устроїли кроваву демонстрацію в костелі св. Тройці в Варшаві, а «Ліга народова», як репрезентация воюючої Польщі, розкинула тепер відозву, в якій заповідає, що від тепер буде виступати чинно. Всі польські дневники полемізують з сею вшехпольскою відозвою і кидають на неї громи, що спроваджує нещасте на супокійну польську суспільність в Конгресівці, а навіть львівське Slowo polskie не важить ся стати в обороні загорільців, які будь що будь троха за скоро забрали ся чинно до вельта з «глиняними ногами».

В Німеччині святкували торжество десятилітньої діяльності «тов-а для оборони східних границь», яке поставило собі за задачу колонізацію і германізацію Познаньщини. Від початкових букв своїх основателів Генемана, Кеннемана і Тідемана, одержало се товариство скорочене імя «Гакате», яке приймало ся загально на означене беззглядної національно-расової борби народів. Згадане торжество відбуло ся в театрі Аполля в Познані, а про его шовіністичний настрій найліпше свідчала промова старенького Кеннемана, який сказав між иншим: «Нині або ми, або они. Ми сидимо тут правом добичи і святотатником є сей, хто хоче нарушити нашу власть. Антипольський рух повинен бути тому щирий, горячий, з цілого серця і душі німецького люду, повинен бути народною і расовою борбою, а не штучним позором після указу урядників, платних державою. Що Поляки жалують ся і апелюють до нас в імя свого гурьба, се нас нічо не обходить, ми стоїмо тут правом підбою, а они нехай боронять ся, коли можуть». Не дай Боже, щоб в десятилітє по заведеню закова про рентові хуторі наші гакатисти могли обходити таке погане євзвято повітного варварства.

З російсько-япаньського боевища нема важніших вістий. Зима в Манджурії завитала в повній силі. Мороз досягає—25°. Над рікою Шаго, по відвертій льокальних япаньських атаків настала повна тишина. Япанці переодягають цілі відділи в російські мундури, які в ночи або мракку підкрадають ся до російських становиск з окликама по московски: «не стріляй, то свої!» В сей спосіб обманули кілька разів Росиян і нанесли своїм огнем їм знатні страти.

3 державної ради.

По пос. Ерлері промовляв міністер просвіти др. Гартель. Бесідник висказав надію, що палата схоче вислухати не тільки повних темпераменту бесід, але і фактів, опертих на актах. Відтак на підставі документів обговорює докладно історію основанія італійського університету в Інсбруці. Міністер підносить провізоричний характер того виділу і заявляє, що після гадки правительства повинен се був бути найліпший вихід з трудної дільми, однак ніхто не надіяся, що агітація доведе до того, що італійські студенти почвлять ся аж з револьверами на поля борби, а з другої сторони німецькі круги в Інсбруці, яких обовязком є дбати про лад та супокій, будуть самі підбурювати настрій умів. Вагагалі забуреня студентів по університетах є специфічно австрійскою появою, яка не має місця нігде в Німеччині. А се є дуже лихим і небезпечним для студентів звичаєм. Бесідник полемізує з др. Ерлером що до інсбруцких подій і звизає палату, щоб не робила труднощій основаню самостійного італійського університету, який є одним можливим виходом з прикрої ситуації. Що до місця, то правительство не буд. опирати ся на Ровередо, а оставляє палаті в тім свобідну руку. Відтак др. Гартель обговорював справу польських і чеських паралельок при учительських семинариях в Тішині і Опаві та виказував статистичними датами, що тут правительство сповнило тільки свій обовязок справедливости супротив значної части населеня. Шлезк числить 296.000 Німців, 220.000 Поляків, 146.000 Чехів, а шкіль має 260 німецьких, 149 польських, 116 чеських, 33 німецько-чеських і 17 німецько-польських. Для тих польських і чеських шкіль не ставало учителів і спроваджувано їх з Галичини та з Моравії, тож основанє паралельок було необхідно потребою і найліпшою зарадкою лихови. Тут нема жадної небезпечности слявізації, а паралельки є богато ліпші від утраквізації. Впрочім обі сторони нехай порозуміють ся згідно і вирозуміло, коли хотять мати ще ліпший спосіб уладження шкільних відносин на Шлезку.

Опісля заняв слово президент міністрів др. Кербер і ствердив супротив твердженє д-ра Ерлера, що еще 29 жовтня міністер-президент одержав від намісника донесенє, що той робив уважним бурмістра Інсбрука, що італійські студенти готові револьверами відперти напад Німців, а відтак сей факт остороги бурмістра намісник ще другий раз потвердив міністрови. На виводи д-ра Ерлера личної ціхи, др. Кербер не хоче відповідати. (Гучні оплески).

На тім перервано засіданє до нияі.

НОВИНИ.

— **Календар.** В четвер: руско-кат. Міня, Віктора, Стефаніди; римо-кат. Иоана від Христа. — В п'ятницю: руско-кат. † Иоасафата Ніля; римо-кат. Катерини.

— **Послідні вечериці з танцями** сего року у Львові відбудуть ся заходом забавового комітету «Сокола» в залах «Рускої Бесіди» в суботу дня 26. с. м. Вступі К. Початок о 9. год. вечером. Комітет подбає, аби мила згадка з сих вечериць вистала аж до слідуючого забавового сезону на другий рік.

— **Виділ Товариства св. Ольги** подає до відомости Вп. членів Товариства, що загальні збори Товариства визначені на 2. ладоліста с. р. не відбули ся з причини, що обхід ювілейний зглядно академія, уряджені Товариством в честь Пренепорочної Зачатя Пр. Діви протягнули ся далеко поза призначену на збори годину. Збори відложено на инший, по можности найблизший і догідний час. З ВП. членами, котрі не могли взяти участи в обході ювілейнім, ділимо ся тою певно милою для них вістію, що обхід ювілейний в цілій его широкій програмі довершив ся за Божою помічю щасливо і світло. Завдячти се належить всім тим ВП. П. Т. Особам, котрі при нїм потрудили ся: в першій лінії Его Експедиція Впр. Митрополиті Шелтицкому, Всеєв. о. офіціялови Білецкому, Впр. оо.: пропові дникам пралатови Дольницькому, деканови Березовському, Туписеви, Шанковському і оо. сотру дникам, особливо о. сов. Редкевичеви, оо. референтам академії Всв. о. др. Крипякевичеви, Впр. о. сов. Бачинському, Впр. о. редакторови Левицкому — не менше хорам: семинарицкому в церкві і дівочому на академії, їх диригентам, особливо

диригентови сего послідного Вп. о. Остапови Нижанковському — і СС. Службеницям, за принятє учасниць обходу в своїм домі. Господь Бог і Пречиста Діва нехай їм сей труд надгородять. В конце ділимо ся і тою радісною вістію, що на вислану телеграму до Святїйшого Отця, надійшла відповідь від секретаря стану кардинала Мері дель Валь, що Св. Отець уділяє членам Товариства св. Ольги найраднійше своє Апостольське благословенє. — *Виділ Товариства св. Ольги.*

— **Рускі євзвята у війску.** Один з поважних горожан Львова доносить нам, що бачив, як в рускі євзвята св. Дмитрія і св. Михайла через цілі дни муштрував ся 80. полк піхоти, котрий доповняє ся з Золочівщини і складає ся майже з самих Русинів гр.-кат. обряду. Чи то оправданє державним інтересом силувати Русинів з уряду, щобі грїшили проти заповідий Божих?

— **Заряд «Академічної кухні»** подає до відомости нашій Публиці, що кухня, якої потреба вже від довшого часу давала дуже відчувати нашій молодїжці, зістала введена в жите з днем 15. с. м. З причини однак, що в ній харчують ся майже виключно найбіднійші, а скількість їх досить поважна й що ціни харчу майже о половину низші від дійсної вартости, а крім того декотр з товаришів харчують ся зовсім безплатно, заходила обава, що кухня довго не удержить ся, наколиб не надія на поміч нашой суспільности. Дятого звертає ся заряд до жертволюбивих Родимців з просьбою о датки в натуралїях і датки грошеві. Усі датки просить ся висилати на адресу: Нестор Церкевич, Академічна Громада, Ринок ч. 10.

— **Кара буків.** Завдяки двом судовим розиравам виїшла на яву брутальна подія, в яку без того годі би повірити. Посесор дїбр Здерігевич в станицявськїм повіті дозволив своєму 26-літньому парубкови Семенчукови опустити один день служби для полагодження родинної справи. Семенчук повернув аж на третій день і тим так прогнівив свого «пана», що той ударив его в лице, а опісля кавав єму роздягнути ся і положити ся на лаву. На приказ Здерігевича двох парубків держало Семенчука, а він сам з буком в руці сповняв ролю середовічного ката і вчистив Семенчукови таких шість буків, що аж скіра потріскала. По тім всім мусів ще Семенчук поцілувати свого «пана» в руку. Сей подія була відтак предметом судової розправи в Станицявській і покінчила ся за судом Здерігевича на 50 К гривня за кару буків, бо трибунал у Львові Здерігевича від замїту обмеження личної свободи. Прокуратор виїс відклик від низького виміру кари, а оноді радив над сею сравою найвищий трибунал у Відні і затвердив вирок і інетавці.

— **Фальшиві 20 коронові банкноти** появили ся в Трисстві і в сусідних місцевостях. Підроблені банкноти тяжко відріжнити від правдивих, а можна їх пізнати лише по деяких чертах рисунку медаліонів і ангелів.

— **Зі євзвіта.** Озеро Нігамі в середній Африці, відкритє англійським подорожником Лівінгтоном, щезло з поверхні землі. Тепер остало також лиш кілька калуж з озера Шірва, що було 46 км. довге а до 20 широкє. З тих фактів заключає Французька наукова часопісь, що середуша Африка висихає. Найдовшою лінією телефонічною буде закладана тепер лінія між Новим Йорком а Сан-Франціско. Буде она обнимати 5.000 км. Розмова між Н. Йорком а Сан-Франціско буде коштувати 60 К за три мінути. — 600.000 розводів начислено минулого року в Сполучених Державах, або 1 розвід на 4 подружя. Американське духовенство рішило ся виступити енергічно проти сеї мавї, якої головною причиною бували звичайно — нові подружя.

— **На будову дому львівського «Сокола»** зволіли зложити отсі ВПов. Добродїї (в коронах): зі Львова: Семен Кульчицький 5, Матвій Кунда 0-8, Іларій Огоновский 10, Стефан Малецький 0-5, Освальд Явецкий 0-34, Николай Лягочанський 3, Ардан правник через п-ю Алиськевич 0-6, Стефанія Дриваликівна з Жовкви 13-8; через «Дїло»: Іван Зарицький зі Львова 1, ученики VI класи академ. гімназії у Львові 6, о. П. Шанковський з Копичинець 4 і Ц. Збудовский з Турки к. Коломиї 1; з пушок: в Тов-ї уряди. і євзвячеників у Львові 10-2, в «Народнім Домі» в Мостисках 2-03, в Повіт. тов-ї кредитовім в Тернополі 4-02 і в «Сокільськїм Базарі» 5-79. Старшина «Сокола» складає ВПов. жертводавцям щирю подяку за датки і поручає ласкавій памяти нашой патріотичної суспільности пушки, цеголки і 10-коровні облігації на будову дому «Сокола». Гарзд! — *Старшина.*

Посмертні оповістки.

— **Андрей Костик**, судовий офіціал в Городенці, упокоїв ся дня 21. с. м. в 41. році жита. Покійник був діяльним членом народних руских товариств в Городенці і полишив по собі щирий жаль між приятелями і знакомими. В. е. п!

Наука, штука, література.

Ілюстрований музичний календар на 1905 р.
Інтересованим кругам музичним відповідаю на численні запитання сею дорогою, що вдоволяючи бажанню головно співолюбивих учеників шкіль середних, рішився я видати музичний альманах за 1904 рік другим накладом; іменно в такий спосіб, що в полученю з новим календарієм на 1905 р. — де також найдесь доволі пожиточних відомостей з обсягу музики — буде разом в одній книжці становив музичний календар на 1905 р. Цілий чистий дохід з розпродажи сего річника призначений на будову руско-народного театру у Львові. Ціль промовляє вже сама про себе і здаєсь мені, що не опибиусь, если вискажу здогад, що в короткім часі цілий наклад календара буде вичерпаний, а тимсамим доложити ся цеголку до адвигнення народного храму у Львові. В дорозі предплати ціна календара музич з додатком альманаха майже неімеверно низька — іменно 90 сотиків (45 кр.) вже з пересилкою поштовою. Хто хотів би ласкаво зайнятись розпродажию примірників на провінції, зволить з тим зголоситись письменно просто до видавництва. Передплату належить вислати переказами пощовими під адресою: Р. Зарицький, Львів, ул. Сикетуска 62. Замовляючим в більшій кількості уділяєсь відповідний рабат. Висылка календарів предплатникам наступить в половині грудня с. р. — Р. Зарицький, видавець.

„Приятель“. Народний календар на звичайний рік 1905. Під редакцією Миколи Грабчука. Чернівці 1904. З друкарні товариства акційного „Австрія“ в Чернівцях. Стор. 118 + оповістки, 16°. Ціна 36 с. — Календар „Приятель“ виходить вже 3 рік, а виріжнюючись що до змісту від інших того рода видавництв, потрафив зеднати собі ширший кружок читачів, до чого причинила ся его низька ціна. Попри календарієм і найкращішою інформації містить „Приятель“ кільканайцять новель і оповідань та кілька стихів сучасних письменників, а надто подає кілька ілюстрацій.

3 Фільгармонії. Вернер Альберті, тенор будапештської опери концертував вчера перед численно зібраною публікою з повним поведженем. Его голос повний в середних тонах, а досить заокруглений, хотья трохи здавлений в вишнім реєстрі, надає ся головно до ліричних творів. Тому то і найгарнійше вийшли пісні Рубінштейна, Шумана, Гріга. Крім того виступала п-на Марушевська, яка поки що тільки колом красотою і туалетою, але не умітностю співу зробила вражіє, бо єї природним голосовим засобам не достає доброї школи. Орхестра 15 п. п. під проводом капельмістра п. Конопаска виконала артистично „Ліси відгуки“ Желенського і трудні акомпаняменти до співу Альберті-ого.

Телеграмм

з дня 23. падолиста.

Відень. На нинішнім засіданю палати послів промовляв пос. Кайзер, віцепрезидент палати, закидаючи правительству, що вихіснувало парламентарні ферії і завело славянські паралельки на Шлеску та що слявізация Шлеска поступає мимо протесту Німців. — Засіданє треває дальше.

Відень. В посольських кругах ходить чутка, що сесия парламенту буде відложена дня 10. грудня.

Вашингтон. Швеція і Норвегія звістили секретаря стану Гаа, що годять ся на збори другої мирової конференції в Газі і предкладають на тему нарад очеркненє становиска неутральных держав і управильнення воєнної контрабанди.

Гамбург. Вчера відплив звідси знова один корабель з 1000 воляків до полуднево-західної Африки.

Льорієнт. В Льорієнт застрайкувало 2000, а в Бресті 4000 робітників.

Надіслане.

Др. Мирон Вахнянин

лікар клініки львівського універс., б. лікар клініки проф. Лайдена в Берліні
ординує у внутршних недугах від 3—5 попол. ул. Академічна ч. 26. (мезанін).

ОКУЛІСТ
Др. ЯРОСЛАВ ГРУШКЕВИЧ

ординує
при ул. Личаківській ч. 19 А від 11—12 і від 4—5.

Їдьте лишень на Гамбург!

пишуть своїм кривим і знакомим ті, котрі вже раз дорогу тую перебули.
Кораблі нашого товариства осягнули під зглядом скористи і безпеченьства світову славу. Подорож від границі прускої до Гамбурга треває лиш 20 годин і коштує 9 злр. 80 кр., если подорож тую підняло ся після наших вказівок. До Канади всилаємо наших пасажерів особними пароходами, котрі їдуть просто до Канади, і не треба нігде пересідати! Подорож до Канади і Америки є на Гамбург найкоротша і найдешевша.

Ждайте наших проспектів і цінників їзди, котрі пересилаємо безплатно.

Руска кореспонденція! Рускі урядники!
фальк & Co.
Hamburg, Americahaus
Raboisen u. Ferdinandstrasse
87 (66.2)

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1. мая 1904.

(Прїзд і відїзд поданий після середно-європейского часу).

Table with 4 columns: o год., Приходять до Львова (головний дворець), o год., Відходять зі Львова (головний дворець). Rows list train numbers, destinations, and departure times.

ПОЇЗДИ ЛЬОКАЛЬНІ.

Table with 2 columns: Приходять на головний дворець; Відходять з головного двірця. Rows list local train numbers, destinations, and departure times.

Кождий курець нехай домагає ся правдиво руских паперців:

Козак, Кобзар, Гуцул.

Цигаретові тутки:

Козак, Федькович.

Дістати можна всюди.